

"שלום רולברג!" / פרוייקט של עמותת "מורוס 14"

עמותת "מורוס 14" מהווה מאז שנת 2003 פלטפורמה למעורבות אזרחית וחברתית בתוך ולמען רובע רולברג, במחוז נויקלן שבעיר ברלין. גודל הרובע הוא כ-30 דונם, ומתגוררים בו כ-5,300 תושבים, בני יותר מ-30 לאומים שונים. מרבית המשפחות בעלות רקע של הגירה מטורקיה וארצות ערב שונות (ביניהם בעיקר לבנונים, פלסטינים, מצרים, עיראקים, סורים ועוד).

מטרות הפרוייקטים והפעילויות השונות של העמותה הן לפתח, להעמיק ולשפר את איכות החיים של הקבוצות השונות החיות ברובע זו לצד זו. זאת, על ידי העמקת תהליכי אינטגרציה, קידום מיזמי חינוך, תרבות ומעורבות אזרחית וחברתית של התושבים. פעילות העמותה ממומנת על ידי תרומות של חברות, אנשים פרטיים, קרנות ועוד.

רובע רולברג נמצא בתחתית הסולם החברתי של ברלין. ברובע חיים כ-1,200 ילדים ובני נוער (עד גיל 18), רובם המוחלט מוסלמים ממוצא ערבי (פלסטינים ולבנונים ברובם). בבית הספר היסודי הנמצא ברובע של העמותה, מעל 80% מהתלמידים משתייכים למשפחות מוסלמיות עם רקע של הגירה. למרות העובדה שכיום רוב הילדים וההורים נולדו וגדלו בגרמניה ומכירים את המזרח התיכון רק דרך שמועות, אמצעי תקשורת וביקורים פרטיים, העוינות כלפי יהודים נגד ישראל בפרט מושרשת עמוקות באוכלוסייה. נראה כי עוינות זו ניזונה מערוצי טלוויזיה מהמזרח התיכון הנקלטים דרך לוויין, ולצערנו גם דרך פעילותם של כמה מסגדים באזור.

כדי לקדם את האינטגרציה של הצעירים הללו בחברה הגרמנית והאירופאית, מקדמת "מורוס 14" דרך מתודות שונות, את העימות היומיומי עם סוגיות כגון שוויון בין גברים לנשים, תפקיד הדת בחברה, שילוב אנשים בעלי מוגבלויות בחברה, סובלנות חברתית (למשל כלפי בעלי העדפות מיניות שונות) ועוד. מתוך היכרות וניסיון עם אוכלוסיית הרובע, חברי העמותה משוכנעים שלא הרצאות ודיונים תיאורטיים יתנו מענה לתושבים, כי אם שימוש בדוגמאות יומיומיות וקונקרטריות. לדוגמה, פרוייקט הדגל של העמותה הוא הפעלת רשת חונכות לתלמידים ובני נוער. במסגרת פרויקט החונכות, מעבר ל-115 ילדים ובני נוער נפגשים על בסיס שבועי לפחות, עם חונכים המתנדבים בעמותה, אשר תומכים ומלווים אותם לאורך כל שנות הלימוד בביה"ס ואף לאחר מכן. החונכים תומכים בילדים לא רק למען קידומם במערכת החינוך, אלא גם מבחינה חברתית ותרבותית. החונכים מהווים בשביל הילדים "צוהר לגרמניה" על ידי שיפור השימוש בשפה הגרמנית, הכרת העיר ברלין על ידי יציאה מהרובע (שאינה נפוצה בקרב תושבי הרובע), לקיחת הילדים לאירועי תרבות ועוד. עדות לחשיבותו, יעילותו והצלחתו של הפרוייקט, היא העובדה כי ילדים רבים נמצאים ברשימת ההמתנה וממתינים לחונך אישי. מלבד פרויקט החונכות, העמותה מפעילה רשת של עובדים ומתנדבים מקבוצות אוכלוסייה שונות (על רקע לאומי, דתי, פוליטי, כלכלי, מיני, בעלי מוגבלויות וכו') שמארגנים פעילויות ואירועים עבור בני השכונה, מבוגרים וילדים כאחד. המפגש היומיומי והבלתי אמצעי מאפשר היכרות חיובית ובניית קשרים מחוץ לקהילת השכונה, ודרכו מקדם ערכים של קבלת האחר, פולרליזם וסובלנות.

על פי אותו הלך מחשבתי, החליטה העמותה בשנת 2012 להתעמת גם עם נושא האנטישמיות. בעיני חברי העמותה, הצורך להיאבק באנטישמיות הינו הכרחי באותה מידה כמו שוויון מגדרי ומעמד הדת בחברה- נושאים שהדיון בהם נשלט כיום בעיקר על ידי דעות קדומות וסטראוטיפים.

גישה זו נתמכת על ידי המומחה אחמד מנצור, פסיכולוג ויועץ הקרן האירופאית לדמוקרטיה. מנצור מכהן כחבר בצוות עבודה עם בני נוער בקרב הועידה האסלאמית-גרמנית. כבר בריאיון בשנת 2012 (Tagesspiegel 09.09.2012) אמר (תרגום חופשי): "ממעייטים בערכה של האנטישמיות בקהילות המוסלמיות (...), אני, שעובד בפרוייקטים שונים שמטרתם להתמודד עם שנאה ואלימות בקרב נוער ערבי [רואה כי] שנאה זו רחבה ומתרחבת יותר ממה שרוב החברה הגרמנית וארגונים אסלאמיים מוכנים להודות. (...) ממדיהם של הבורות והמידע המוטעה בקרב בני הנוער עצומים, וזוהי הנורמה. (...) לא רק ההתעלמות של החברה מאפשר לאנטישמיות בקרב אוכלוסייה זו לצמוח ללא הפרעה, אלא גם הנאיביות המפחידה (...). חייב להיות תהליך חשיבה מחדש ועמוק בנושא".

ב- "מורוס 14" התהליך כבר החל!

במסגרת שנת התנדבות בתכנית חילופים ישראלית-גרמנית, שילבה העמותה מספטמבר 2012 את הגר לויין בצוות העבודה שלה. הגר היא בוגרת האוניברסיטה העברית בירושלים בתואר "לימודי האסלאם והמזרח התיכון" ומלבד עברית, היא דוברת גרמנית, אנגלית ומעט ערבית. נוכחותה היומיומית של הגר כיהודיה וישראלית, והעבודה המשותפת עמה במסגרת הפרוייקטים השונים של העמותה, נועדה לתת הזדמנות לאוכלוסיית השכונה להכיר ולהבין טוב יותר את התרבות היהודית והישראלית, ועל ידי כך לנסות ולצמצם סטראוטיפים ודעות קדומות, ולפתח סובלנות ותקשורת בין תרבותית.

במהלך 2012-2013 היה זה "פרוייקט פיילוט" של העמותה. בשנה זו, הגר היתה מעורבת בפרוייקטים שונים והפכה למעין "שגרירת ישראל" ברובע:

- ארוחת הבוקר של נשות רולברג: במסגרתה נפגשות פעם בשבוע נשים מתרבויות שונות. המפגש השבועי מהווה בשבילן אפשרות להיפגש ולפתח תקשורת עם נשים אחרות, לשמוע הרצאות ולהתדיין בנושאים תרבותיים שונים, כמו גם על בריאות, תזונה, חינוך ילדים ועוד. הנוכחות של הגר היתה עבור רוב הנשים, ההזדמנות הראשונה להכיר בצורה ישירה יהודייה מישראל. דרך שיחות ודיונים שהתפתחו במפגשים, אט אט החל הקרח להישבר ונגלתה התחלה של תהליך שינוי מחשבתי בקרב הנשים. השינוי התבטא בנושאים לכאורה פשוטים, כגון התעניינות במזג האויר, בחגים ובנשים בישראל, אך למעשה שיקף התעניינות והכרה בקיומה של ישראל, ולכך חשיבות גדולה ביותר. תחילתו של תהליך זה היווה בעיני הצוות וחברי העמותה, שביב תקווה שחייב להמשיך ולהתרחב.
- פרוייקט החונכות לתלמידי רולברג: הגר השתלבה בפרוייקט והקימה קבוצה ללימוד אנגלית. דרך קבוצה זו, ניתנה לתלמידים ההזדמנות לא רק לשפר את הישגיהם, אלא גם לחוות עבודה משותפת ולבנות קשרים אישיים אחד עם השני. דרך הלמידה הכירו התלמידים והוריהם את הגר באופן ישיר. בני הנוער הרגישו בנוח לשמוע ממנה סיפורים על עצמה ולהציג שאלות על ישראל, יהדות והחיים במזרח התיכון.

- "דייר מבשל לדייר": השתתפותה של הגר בארוחת צהריים שבועית של העמותה, היווה עוד פלטפורמה לקיומו של מפגש ותקשורת ישירה בין המשתתפים. שיאו של מפגש זה היה בעת חגיגת חג השבועות ביחד, אחד משלושת החגים החשובים בדת היהודית.
- "Priil": הגר השתלבה בפרויקט של בית הספר היסודי השכונתי ל"למידה בין-דתית ובין-תרבותית". לתלמידים ניתנה ההזדמנות להכיר דתות, שפות ותרבויות שונות, ועל ידי כך ללמוד על סובלנות וחיים משותפים. בצוות פעילים מורים ואמנים מוסלמים, נוצרים ואתאיסטים. העבודה בצוות עם אמן פלסטיני מוכר למשל, זכתה לתשומת לב על ידי ההורים והילדים. בשנת 2014 הגר יזמה את שיתופו של הרב דניאל אלטר בשיעורים ומפגשים עם הורי בית הספר, ואף ארגנה ביקור משותף בבית הכנסת. המפגשים היו להצלחה, ובמסגרתם הילדים וההורים הציגו שאלות רבות שפיתחו דיון פתוח ועמוק. בשיעורים הילדים לומדים יחד עם הצוות על חגים יהודיים, עברית, מנהגים שונים וכדומה. הדיונים הישירים, הביקורים בבית הכנסת והפגישה עם ישראלית-יהודייה או עם רב יהודי-גרמני, יצרו אצל הילדים וההורים תחושה של קירבה ופתיחות לנושא שבדרך כלל נשלט על ידי טאבו או דעות קדומות.

לקראת סוף שנת ההתנדבות היתה להגר ולשאר הצוות התחושה כי כעת, לאחר שנשבר הקרח ונצבר יותר ידע וניסיון, הפעילות יכולה להתרחב ולהעמיק בצורה משמעותית יותר. התחלה קטנה כבר נעשתה, המחסומים הראשוניים הוסרו, והעבודה האמיתית יכולה להתחיל. הגר כבר הרחיבה את קשריה עם הקהילות היהודיות והמוסלמיות בעיר, וסיפרה את שליטתה בשפה הגרמנית. בשיתוף עם מנהל המועדון, ז'יל דוהם, וחברת הצוות ז'נט בורנקאסל, פותח את רעיון הפרויקט "שלום רולברג!" וחיפשו מקורות מימון למען המטרה החברתית: מיגור האנטישמיות בקרב מהגרים מוסלמים בגרמניה. כך נולד הפרוייקט.

לשלום בעברית (ובערבית) יש שתי משמעויות, ברכת יומיום רגילה ושלום- שהוא ההיפך ממלחמה. זהו בדיוק הרעיון של הפרוייקט: להכיר אחד את השני, לעבוד וללמוד יחד, לפתח קשרים אישיים, לברך אחד את השני ועל ידי כך אולי גם להביא קצת יותר שלום...

אנחנו מודים לקרן פארידה שפרינגר על מימון למשך שנתיים, ולקרן הארטי וברלינר שפארקאסה שממנים את הוצאות הלוגיסטיקה של הפרוייקט.

בפרוייקט מתוכנן להרחיב ולהעמיק את המפגשים בין אוכלוסיית הרובע עם הקהילה היהודית בברלין, בשיתוף פעולה עם ארגונים מוסלמים ויהודיים שונים.

פעילויות הפרוייקט לדוגמה:

- קבוצת אנגלית שבועית עם מתמחות מהארגון היהודי-אמריקאי (*American Jewish Joint Distribution Committee*) מעבר להזדמנות בשביל הילדים לשפר את הישגיהם באנגלית, הקבוצה דנה וקוראת באנגלית על נושאים תרבותיים שונים, תוך היכרות המתמחות שמספרות על הקהילה היהודית האמריקאית.

- המשך עבודה בפרויקט הבין דתי ותרבותי "Priil" בבית הספר היסודי ברובע, בדגש על העברת סדנאות על ישראל, יהדות וסובלנות.
- קבוצת אומנות עם סטודנטית יהודייה מבולגריה, שפעילה ב- Muslim Jewish Conference, במסגרתה הילדים לומדים וחווים דרך אומנות את המפגש עם תרבויות אחרות.
- קבוצת ספורט ו"קרב מגע", עם צעיר יהודי מהונגריה.
- מפגשי הורים ונשים (למשל, יום האישה הבינלאומי נחגג השנה כמפגש בין נשים יהודיות ומוסלמיות).
- מפגשי צעירים וסטודנטים (למשל, אירוע "תיקון ליל שבועות" שיהווה ליל סדנאות על אהבה וזוגיות בשלוש הדתות).
- סיורים מחוץ לרובע (למשל, יום עיון אינטראקטיבי בתערוכה Jung*7 בפברואר 2014)

אנחנו מזמינים את כל מי שרוצה לשמוע עוד, או להשתתף בפעילויות השונות ליצור קשר ב:

Förderverein Gemeinschaftshaus MORUS 14 e.V.
 Werbellinstr. 41
 12053 Berlin
 Tel.: 030 / 6808 6110
 E-Mail: info@morus14.de